

Asia: HE 45/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Vastaanottaja: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: HE 45/2026

Ajankohta: 24.4.2026

[Vammaisfoorumi](#) on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto

Yleiset huomiot

Vammaisfoorumi pitää kansallisten tasa-arvoelinten tehtäviä keskeisinä yhdenvertaisuuden edistämisessä ja valvonnassa. On myönteistä, että näiden tehtävien sisältöä on tarkasteltu tasa-arvodirektiivien edellyttämällä tavalla. Vammaisfoorumi suhtautuu esitettyihin uudistuksiin myönteisesti, mutta kiinnittää huomiota siihen, että direktiivien kansallisessa täytäntöönpanossa tavoitteena on ollut ainoastaan direktiivien edellyttämien välttämättömien lainsäädäntömuutosten toteuttaminen. Vammaisfoorumi toteaa, että käsillä oleva uudistus olisi samalla tarjonnut hyvän mahdollisuuden myös laajempiin muutoksiin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. On harmi, että direktiivien hyväksynnän jälkeisen kahden vuoden täytäntöönpanoajan aikana ei hyödynnetä tilaisuutta laajempiin muutoksiin.

Vammaisfoorumi korostaa tasa-arvoelinten riippumattomuuden ja itsenäisyyden varmistamisen keskeistä merkitystä. Vammaisfoorumi kannattaa esityksessä ehdotettuja muutoksia, joilla tasa-arvoelinten riippumattomuutta vahvistetaan.

Suomessa vammaiset henkilöt kohtaavat syrjintää esimerkiksi rakenteellisten ja käytännön esteiden, saavutettavuuspuutteiden, palveluihin ja ohjeistukseen liittyvien ongelmien ja työllistymisen haasteiden takia. Lisäksi vammaisilla henkilöillä on usein rajalliset mahdollisuudet osallistua itseään koskevien päätösten tekemiseen ja vaikuttaa niihin. Tämän lisäksi vammaisista ihmisistä suuri osa on Suomen pienituloisimpia, alle

köyhyysrajan^{1 2}. Siksi heidän toimeentuloonsa vaikuttavat merkittävästi erilaiset etuudet. Yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää huomioida, että syrjinnän uhrin voi olla vaikea päästä oikeuksiinsa, minkä vuoksi nykyisiä keinoja oikeuksien turvaamiseksi tulisi kehittää ja resursseja vahvistaa.

Huomiot oikeudenkäyntiin liittyvistä ehdotuksista

Ehdotuksessa mainitaan, että hyvityskanteen määrääjän kulumisen keskeytymisen ulottaminen lautakuntamenettelyn keston sijasta lautakunnan ratkaisun lainvoimaiseksi tuloon asti voisi edelleen alentaa kynnystä hakea asiaan matalan kynnyksen oikeussuojaa lautakunnasta. Se, että asiasta olisi jo lautakunnan lainvoimainen ratkaisu, voisi tukea syrjintää kokenutta hakemaan oikeussuojaa myös tuomioistuimesta.

Suuri kuluriski voi muodostua esteeksi vammaiselle henkilölle syrjintäasian oikeuksiin pääsemiselle. Taloudellisten resurssien puute ja siviiliprosessiin liittyvä huomattava kuluriski muodostavat merkittävän esteen oikeussuojan toteutumiselle. Tämän vuoksi yhdenvertaisuuslakiin perustuvien hyvitysvaatimusten saattaminen käräjäoikeuden käsiteltäväksi on käytännössä mahdollista vain harvoin. Kuluriskin takia vammaisilla henkilöillä on huomattavasti vaikeampaa saada hyvitystä syrjinnän takia. Ensisijaiseksi ratkaisuksi Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on esittänyt, että lautakunnalla tulisi olla toimivalta määrätä hyvityksestä. Tällä hetkellä lautakunnalla on ainoastaan mahdollisuus suositella hyvitystä. Vammaisfoorumi yhtyy lautakunnan kantaan. Olisi erittäin tärkeää edistää haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden mahdollisuutta saada oikeussuojaa syrjintäasiassa.

Muut huomiot

Vammaisfoorumi arvostaa, että oikeusministeriö on teettänyt selvityksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallasta työelämän yhdenvertaisuuslain soveltamisalueella. Vammaisfoorumi toivoo, että selvityksen valmistuttua lainsäädännön tarvittavia muutoksia edistetään viipymättä.

Vammaisfoorumin mielestä Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa koskemaan myös työelämän kysymyksiä. Tämä on perusteltua, koska yhdenvertaisuusvaltuutetulla on jo toimivalta puuttua yksittäisiin työelämän syrjintätapauksiin, ja näin se voisi saattaa asiat tehokkaasti lautakunnan ratkaistaviksi samaan tapaan kuin muilla elämänalueilla. Useat selvitykset osoittavat, että vammaiset

¹ **(Invalidiliitto & EAPN-Fin – Köyhyysvahti 2025**

Invalidiliitto. (2025, November 14). *Köyhyysvahti 2025: yhä useamman perustoimeentulo vaarassa*. <https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/koyhyysvahti-2025-yha-useamman-perustoimeentulo-vaarassa> [stm.fi] ja

² **Valtioneuvosto / Helsingin yliopisto – vammaisten oikeuksien tutkimus (2023)**

Valtioneuvosto. (2023, December 12). *Selvitys: Vammaiset henkilöt kokevat laaja-alaista eriarvoisuutta*. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/selvitys-vammaiset-henkilot-kokevat-laaja-alaista-eriarvoisuutta> [eapn.fi]).

henkilöt kohtaavat syrjintää työelämässä. Nykytilanteessa valtuutetun toimivalta jää puutteelliseksi, jos tällaisia tapauksia ei voida käsitellä lautakunnassa.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri
p. 045 217 4936
anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi